

Fra maktovervåkning til maktutøvelse

Vi i pressen liker å tenke på oss selv som maktens overvåkere og fortolkere. En som har fylt denne rollen, er Hans Kristian Amundsen, inntil nylig sjefredaktør i Nordlys, tidligere nyhetsmann i Arbeiderbladet, Dagbladet, A-pressen, Finnmark Dagblad med flere. Uten karantene fikk han midt i januar Kongens velsignelse til å bli statssekretær i Fiskeri- og kystdepartementet, og ifølge departementets pressemelding er dette kun et mellomspill før han skal til Statsministerens kontor og bli statssek-

retær der. Amundsen har nå lagt om stilen. Denne uken møtte han Brasils fiskeriminister, og da meldte han: «Brasil er en viktig samarbeidspartner for Norge, både som marked for norsk sjømat og innen internasjonal fiskeriforvaltning. Et mulig utvidet samarbeid innen fiskeri og akvakultur vil kunne gi interessante muligheter for norske forsknings- og teknologimiljøer.»

på motstandernes synspunkter, og stilte spørsmål ved premissene for alt det regjeringen sa.

Nå har fire uavhengige ekspertutvalg jobbet såpass bra at argumentene kommer igjennom til folk flest. Utvalgene, som presenterte sine rapporter denne uken, bekrefter sin uavhengighet ved at de på noen punkter tar avstand fra det som ble sagt i fjor sommer. Forsynings-sikkerheten til Bergen er ikke så prekær som Statnett påsto, og et eventuelt brudd i en sjøkabel vil heller ikke være så alvorlig som det ble sagt i fjor. Likevel er hovedbudskapet det samme: En sjøkabel vil bli mange milliarder kroner dyrere, og den vil komme mye senere.

Det er faktisk mulig å komme frem til velgerne med saklige argumenter.

På toppen i regjeringspartiene er man nå ganske sikker på at argumentene fra i fjor sommer vil synke inn i velgermassen. Noen kommer helt sikkert til å protestere når den endelige beslutningen om kraftlinjer i Hardanger kommer, men flertallet vil sette pris på en regjering som bryr seg om strømtilførselen og holder kostnadene nede. Det er vi skatteyttere som skal betale uansett – enten det skjer via strømreregningen eller skatteseddelen.

Den politiske lærdommen av kraftlinjesaken er følgelig at det er mulig å gjøre fornuftige ting – igjen sett fra de styrendes ståsted, selv om det i en periode kan virke helt umulig. Kanskje må man ta en omvei, eller åpne en sikkerhetsventil, men det er faktisk mulig å komme frem til velgerne med saklige argumenter.

For demokrati- og rettsstatsforkjempere er dette en oppmuntrende melding. I avanserte samfunn må det være systemer for det meste, og det er avgjørende at publikum godtar det. En god illustrasjon

kom denne uken da samferdselsetatene presenterte et grunnlagsdokument for innspillene til Nasjonal Transportplan (NTP). Da den forrige NTP-en ble vedtatt av Stortinget i 2009, startet utrederne straks med å forberede den neste, som skal vedtas i 2013. Systemet er slik at det over fireårsykluser kontinuerlig jobbes med både korte og lange planer for vedlikehold og utbygging av infrastrukturen for transport.

I disse eviggående planprosessene legges de aller fleste premisser for utbyggingen av veier, jernbane, flyplasser og havner. Politikerne styrer ved hjelp av økonomiske rammer og noen overordnede prioriteringer, men de stiller aldri spørsmål om grunnlaget for planene. Denne uken var hovedbudskapet at transporten kommer til å øke med rundt 40 prosent i flere store byområder frem mot 2040.

Noen vil si at det er et politisk valg om man skal tillate en slik transportvekst, men politikerne sier det ikke. De ville ikke ha kapasitet og muligheter til å gripe såpass dypt inn i grunnlaget for de politiske beslutningene. De er hundre prosent avhengige av at systemet gjør mye av jobben for dem. Politikken består i å styre det som er mest synlig – broene, tunnelene, dobbeltsporene ... og så noen bomringer for å få inn penger og å redusere klimautslippene.

Det fantastiske for Jens Stoltenberg akkurat nå er at han høyst sannsynlig er styrket i sitt mot. Det er en god del velgere ute som skjønner akkurat dette. Kanskje er de til og med så enige med ham at de vil gi ham sin stemme i høst?

Da vil i så fall en av de mest anerkjente lærdommer i politikken også falle: Frem til nå har det alltid vært sagt at man aldri kan vinne valg på det man har gjort, men at man bare vinner på det man lover å gjøre.

Aslak Bonde er frittstående politisk analytiker.
aslakbonde@politiskanalyse.no

Du har røppest!

Verden mangler ikke tekster om digitaliseringens årsaker og virkninger. Dette er en notis som tips til en medievitenskapelig avhandling. «Rørposten, i går, i dag og i morgen?» Fakta finner du blant annet i databasen over offentlige anbud, Doffin. Av denne fremgår at sykehusene kjøper rørpostanlegg, sist ute var Akershus Universitetssykehus, de som kaller seg Ahus, ikke Bohus. Rørposten er vakuumbasert og sier svupp når doser med

medisin fraktes med rørpost til pasientene, eller når prøver fyker fra sengepostene til laboratoriet, de er oppe i 120 patroner i timen. I Doffin ser vi denne uken at Vinmonopolet vil ha anbud på leveranse av rørpostsystem til sine butikker. Hvorfor? Det skal ikke være mye kontanter i kassene lenger, så pengene sendes per rørpost til egne binger i bunnen. Vi har sagt det før og sier det igjen: Doffin.no; Finnes ikke maken for å forstå Norge i dag.

Rik og sårbar

EU-debatten i Norge kommer først når økonomien trues.

KOMMENTAR
Sten Inge Jørgensen

Nå som over to tredjedeler av befolkningen erklærer seg som motstandere av norsk EU-medlemskap, skulle man tro problemstillingen var politisk død i overskuelig fremtid. Men både den regjeringsoppnevnte Europautredningen og Nei til EU arbeider i disse dager intensivt med å legge grunnlaget for en ny debatt.

Mens Europautredningen studerer erfaringene med og konsekvensene av dagens tilknytningsform, er nei-bevegelsen på jakt etter alternativer. Begge utredninger næres av en utbredt misnøye, i både ja- og nei-leiren, med dagens «husmannskontrakt».

Debatten er allerede i gang for de spesielt interesserte. Denne uken arrangerte Europautredningen og Fritt Ord sitt andre av ti åpne debattmøter om Norges forhold til EU på Litteraturhuset i Oslo. Noen møter vil også holdes i Bergen, Trondheim og Tromsø, og på det utmerkede nettstedet europautredningen.no kan de følges live, eller ses på video i ettertid.

De to landene som står igjen utenfor fellesskapet, er de to suverent rikeste.

Når Europautredningen leverer sin rapport til høsten, kan man gjette at de kommer til å konkludere med at EØS-avtalen er god dersom man mener at økonomisk forutsigbarhet er det viktigste, og dårlig dersom man er mest opptatt at norske

borgere skal ha innflytelse over lovene som styrer deres hverdag. Mer usikkert er det om noen av de tre dominerende partiene, muligens med unntak for Høyre, kommer til å løfte på et øyenlokk.

EU-debatten kommer først for alvor når det danner seg truende skyer over norsk økonomi. Empirien er etter hvert blitt krystallklar på at det er en direkte sammenheng mellom et lands økonomiske situasjon, og innbyggernes syn på EU. De to eneste landene av en viss størrelse i Europa som står igjen utenfor fellesskapet, er de to suverent rikeste.

Finanskrisen og eurokrisen har bare bidratt til å understreke denne sammenhengen. Selv Island, som var nummer én på FNs levekårsindeks for få år siden, søkte om medlemskap da kursene stupte. Og EU-land som ligger under snittet i brutto nasjonalprodukt per innbygger, gjennomførte faktisk reformer for å få innført fellesvalutaen midt under eurokrisen, parallelt med at høyreorienterte kommentatorer i noen av EUs rikeste land begynte å diskutere en egen «nord-euro».

Under tidligere EU-kamper har nei-siden hevdet at EU var en rikmannsklubb. I dag er dette forholdet snudd på hodet, og statsviter Øyvind Østerud var nok ikke helt i utakt med den tause opinionen da han på den første debatten i møteserien karakteriserte Norge som «et styrtrikt, lite land med relativt liten tyngde i beslutningssystemet, og det er en utsatt situasjon uansett hvilken løsning vi velger».

Den kristuskompleksaktige forestillingen om at Norge er sårbart fordi vi er et lite og rikt land, impliserer at noe stort og fattig er ute etter oss. Lenger unna visjonene bak det europeiske fellesskapet er det neppe mulig å komme.

sij@morgenbladet.no